

*A Magyar Szociológiai Társaság
Etnikai Kisebbségkutató Szakosztálya
és a Pécsi Akadémiai Bizottság
Kisebbségkutató Munkacsoportja
szervezésében*

**„Vallás és etnikum Közép-
Európában” c. konferencia**

PÉCS

2007. november 23-24.

Vallásosság és
etnikum
Pécs, 2007.

**Vallási magatartás a
multietnikus
Vajdaságban**

Gábrity Molnár Irén
Szabadka,
Közgazdaságtudományi Kar

A vallásosság fontos dolog a személyek és a társadalmak számára

A modern társadalom plurális – sokféle eszme keveredése;
Három fő vallásos világnézeti típus különül el egymástól:

- n **egyházias vallásosság:** tradicionális egyházi értékek tisztelete, bár tartalmában változott,
- n **maga módján vallásosság:** a vallásosság intézményesítésének elutasítása, átmeneti döntések szintjére helyezése
- n **vallással való szembefordulás**

Az egyházas hívők további két csoportra oszthatók:

- n a **hagyományos**, kevésbé tudatos hívőkre és
- n a **megújult**, elkötelezett hívőkre.

A vallásosságnak több dimenziója van:

1. hit bizonyos vallási tételekben,
2. rituálék gyakorlása (istentisztelet, imádság)
3. vallási ismeretek (a Biblia tanításai)
4. vallási élmények (Istennel való személyes kapcsolat)
5. a vallás által előírt erkölcsi normák megtartása

Történelem...

Vajdaságban, a trianoni döntés után

- a kisebbségi magyarság intézményrendszerének jelentős része a **megszabdalt** egyházak keretében működött.
- az egyházi iskolák, **ingatlanok kisajátítása**;
- a **titói Jugoszlávia tiltotta a nyilvános vallásgyakorlást**, de a **hatvanas években a püspökségek újraalakultak**
- Milošević idején **nemzeti begubózás, új vallási magatartás, összetett „etnikus-vallási” jelenség**

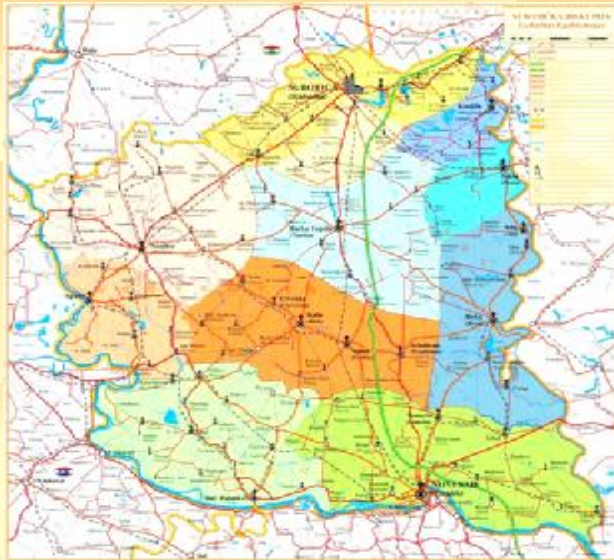
Beclés - 2002:

A magyarok 88% római katolikus (kb. 230 ezer), nem egész 6%-a protestáns (ebben kb. 15 ezer református és 10 ezer evangélikus).

Vajdaság lakosainak vallási megoszlása 2002-ben

	Lélekszám	% arány
Összesen	2 031 992	100
Pravoszláv	1 401 475	69,0
Katolikus	388 313	19,1
Iszlám	8 073	0,4
Protestáns	72 159	3,6
Egyéb	5 369	0,3
Nem hívő	12 538	0,6
Határozatlan	101 144	5,0
Ismeretlen	42 876	2,1

SZABADKAI EGYHÁZMEGYE

A római katolikus egyházat a szabadkai és a nagybecskereki püspökség képviseli
- gondot okoz az elöregedés, az elvándorlás:
paphiány

Szekularizáció - vallástalanítás

A szekularizáció hatása a vajdasági magyarokra:

- n Az öngazgatási eszme és a jugoszlávizmus gondolkodás elterjedésével a vallás részben **veszti fontosságát**,
- n szerepe az **identitás megnyilvánulásban** és a mindennapi életében **gyengül**,
- n **megszakad az egyház befolyása a közéletre, politikára, oktatásra/nevelésre**

A szekularizáció nem vezetett a vallás és az egyház elhalásához!

Rendszerváltás → **új vallási magatartás (90-es évek)**

Mai helyzetelemzés:

- n **több nemzetiség** megjelenhet **egyazon felekezetben**, de a vajdasági hívő lakosság legalább **hat egyháznál** oszlik meg: pravoszláv, római katolikus, protestáns, evangélikus, zsidó és iszlám.
- n többnyelvű környezetben az **istentisztelet két** (magyar, horvát, szlovák) **nyelven** folyhat **egyszerre**, pl. a katolikus misén
- n **rivalitás** (horvát-magyar), amikor a **hasonlóságok** inkább elválasztani látszanak a két közösséget egymástól, mintsem a közeledés lehetőségét teremtenék meg
- n **incidensek három típusa:**
sírgyalázások, gyűlöletkeltő feliratok, az emberekkel szembeni erőszak.

A Magyarságkutató Tudományos Társaság 5 kutatása (2000, 2001, 2004, 2007-ben):

– a **vallási- és nemzeti identitástudat kapcsolata**

A vallásnak/egyházi szervezeteknek jelentős befolyásuk van az **egyéniség** kialakulásában és az ember identitástudatának kifejlődésében.

A vallási egyesületek és az egyház hatni képes a **közösségi tudat** kialakítására is: **etnikus vallás**.

Pl. a nemzeti identitástudat megőrzésében, alakításában **összefogó erőként hat a** vallásgyakorlás: az egyházi jellegű sérelmekre, hogy szolidarizáló hatásuk van.

Vajdasági felnőtt lakosság vallási magatartása – (Tomka-Gereben)

- n Kérdőívezés 2000 májusában - **562 magyar**
- n az idősebb korosztály, a nők vallásossága nagyobb
- n **Milošević idején erősebbé vált a kultúrnemzeti összetartozástudat**
- n A hontalanság, a kitaszítottság érzése uralkodott el a magyar nemzeti közösségen, a begubózást követte az alkalmazkodási kényszer, megjelent az **identitászavar**.

- n A kisebbségi lét kedvez az egyházakhoz és a valláshoz való kötődés intenzitásának, mivel **a vallásosság és a vallásgyakorlás egyike a nemzeti identitást erősítő tényezőknek.**
- n az érzelmi hozzáállású identitástípusok jelentősége csökkent, a **tudatosabb, a kultúrjavakhoz (főleg az anyanyelvhez) kötődő, az identitást vállaló típusok súlya növekedett - rítus vallás** (Papp Richárd).

A vajdasági magyarok vallásosságának mértéke - önbesorolás (2000 tavasza)

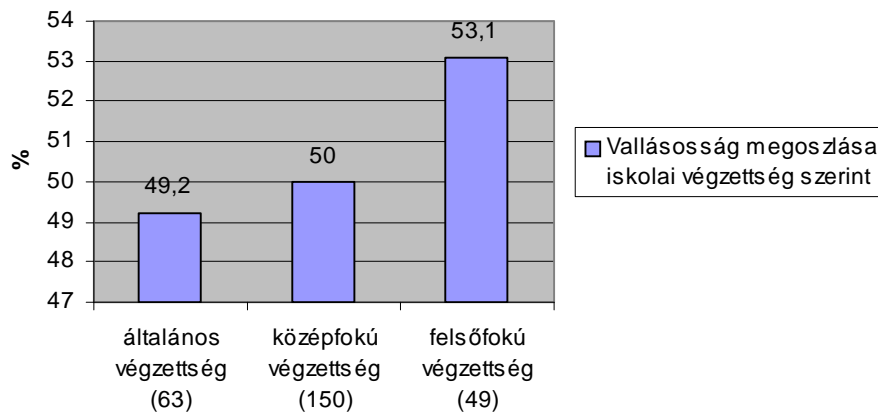
A vallásosság fokozatai	%
Kifejezetten vallásos	26,3
Valamennyire vallásos	45,9
Vallásos is meg nem is	17,6
Valamennyire nem vallásos	3,2
Kifejezetten nem vallásos	5,9
Nem tudja, nem válaszolt	1,1
Összesen	100,0

A vallásgyakorlás: a legalább **havonként templomba járók** aránya Vajdaságban **38%**, míg Magyarországon **20%**.

Felnőttek ⇒ kutatáselemzés

- n A férfiak 45,7%-a nők 55,2%-a vallásosnak vallja magát ⇒ lélektani-szocializációs okok: fokozott fogékonyság, a nők kisebb mértékű individualizáltsága, fokozottabb csatlakozási hajlam
- n A városban élők 63%-a, s a falun élők 47,7%-a vallotta magát vallásosnak
- n a vallás intellektualizálódása és öntevékeny jellegének növekedése (Tomka Miklós, 2000)

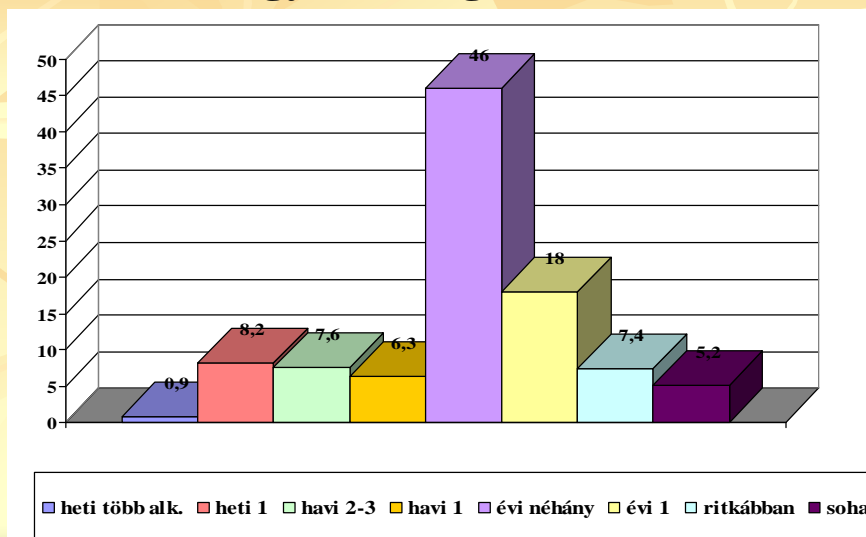
Az iskolai végzettséggel, alig érezhetően, de vajon nő a vallásosak aránya is!?

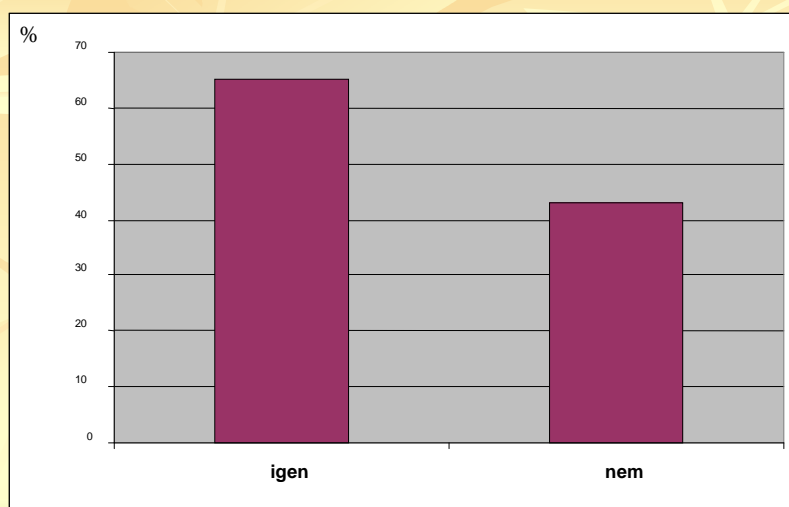
Mozaik-2001

- n 1017 magyar fiatal lekérdezése (15-28 év)
- n A fiatalok számára nem a hagyományos vallás, inkább **a sajátos világnézet, a remény a fontos.**
- n a válaszadók többségére nem jellemző az egyház tanításainak szigorú követése, hanem inkább **a maga módján való vallásosság**, a vallásgyakorlás is ritka (évente néhányszor látogat el a templomba – a fiatalok 46%)

A vallásgyakorlás (templomba járás) gyakorisága - 2001

A hittan hasznosulása a mindennapi életben - 2004

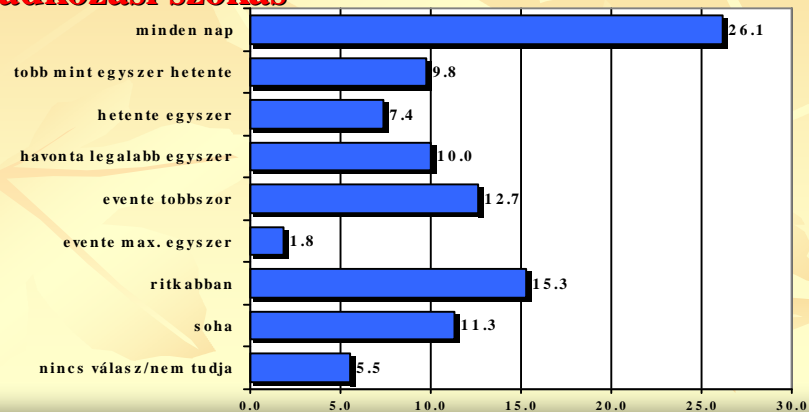

KárpátPanel kutatás 2007

- n értékek: pénz, család, vallás, munka, erkölcs
- n a vajdasági magyarok fele évente jár misére: 35,5%-a főleg Karácsonykor és Húsvétkor megy el a templomba + akik évente egyszer járnak templomba (20%)
- n 3,5% hetente többször; 14,7% hetente, 13,6% havonta jár rendszeresen templomba.
- n A válaszadók majdnem 10%-a soha se megy el a templomi misére

Vallásosság - 2007

- n 63,7%-a azt nyilatkozta, hogy vallásos ember a maga módján
- n 30% vallásos az egyházi szertartás szerint – **imádkozási szokás**

Következtetések:

- n **etnocentrizmus, apolitizmus** - az előző nemzedék mintáit elutasító, új, sajátos megismerési formákat, értékeket, életmódmintákat kereső viselkedés
- n a vajdasági magyarok vallásossága a korábbi évekhez, illetve szüleik nemzedékéhez viszonyítva **növekvő tendenciát** mutat
- n ennek oka elsősorban a nemzeti kisebbségi létből adódó **hiányosságok pótlása, a társadalom válságának megélése**
- n a fiatalok vallásossága tudatos jelenség, ami hosszú távon befolyásolhatja az egyházközösségek és **felekezetek fiatalítását, és egy egészséges jövőkép kialakulásához vezethet**
- n Tudni kellene **reagálni a lakosság magatartásváltozására!**

Köszönöm a figyelmet!

